

INGLIZ SIYOSIY DISKURSIDA STILISTIK VOSITALARNING O'RNINI

Boqijonova Rayhonoy Erkinjon qizi

O'zbekiston milliy universiteti Xorijiy filologiya fakulteti,
qiyosiy tilshunoslik lingvistik tarjimashunoslik yo'nalishi magistranti.

Annotation: This article analyzes the field of political linguistics, which is one of the branches of modern linguistics, as well as the concepts of political speech and political discourse in linguistics, and studies the ideas expressed in English and world linguistics.

Keywords: political speech, discourse, stylistic devices, A. Chudinov, P. Chilton.

Аннотация: В статье анализируется область политической лингвистики, которая является одной из отраслей современной лингвистики, а также понятия политической речи и политического дискурса в лингвистике, а также изучаются идеи, выраженные в английском языке и мировой лингвистике.

Ключевые слова: политическая речь, дискурс, стилистические приемы, А. Чудинов, П. Чилтон.

Annotatsiya; Ushbu maqolada zamonaviy tilshunoslikning yo'nalishlaridan biri hisoblangan diskurs sohasida stilistik vositalarning ahamiyati tahlilga tortilgan bo'lib bu borada ingliz va jahon tilshunosligida bayon qilingan fikrlar tadqiqot obyekti sifatida o'rganilgan.

Kalit so'zlar: siyosiy nutq, diskurs, stilistik vositalar, A. Chudinov, P. Chilton.

Kirish. Siyosiy diskurs zamonaviy tilshunoslikning faol rivojlanayotgan sohalardan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Siyosiy lingvistika mustaqil fan: siyosat va lingvistikaning tutashish chorraxasida vujudga kelgan bo'lib lingvistikaning mustaqil tarmog'idir. Shu jihatdan tilshunoslar siyosiy nutq bo'yicha ham faol izlanishlar olib bormoqda. Ular siyosiy nutq tushunchasini aniqlashga, uning asosiy xususiyatlarini, funksiyalarini ko'rib chiqishga harakat qilmoqdalar. Quyida biz siyosiy nutqning o'ziga xos xususiyatlari hamda unda stilistik vositalarining qo'llanilishi bilan tanishib tahlil etishga harakat qilib o'tamiz.

Adabiyotlar tahlili va metodlar

Ushbu maqolada bilishning obyektivlik usuli hamda tilshunoslikning qiyosiy-tavsifiy metodidan foydalanilgan holda mulohazalar yuritilgan. Shuningdek, siyosiy lingvistikaning shakllanish davri, rivojlanishi bilan bog'liq bo'lgan adabiyotlar o'rganildi. A. Chudinovning "Политическая лингвистика" o'quv qo'llanmasi. Paul Chiltonning "Analysing political discourse" kitobi hamda siyosiy nutqqa oid ilmiy maqolalar mantiqiy izchillik jihatidan tahlilga tortilgan. Masalan siyosiy lingvistika sohasini o'rgangan rus olimi A.Chudinov, siyosiy tilshunoslik boshqa tilshunoslik yo'nalishlari bilan chambarchas bog'liq holatda bo'lishini ta'kidlar ekan, uning til va jamiyatning o'zaro ta'siri muammolari tomonidan – sotsilingvistika, funktsional stilistika va ayniqsa, publitsistik uslubni o'rganishi bilan, klassik va zamonaviy ritorika, kognitiv lingvistika va matn lingvistikasi bilan bog'liqlik tomonini bildirib o'tadi⁴⁰. Uning fikrlariga qo'shilgan xolda shuni aytishimiz mumkinki, omma oldida siyosiy nutq jarayonida stilistik vositalar, ayniqsa, takror juda katta ahamiyatga ega. Fikrning to'liq hamda ta'sirchan

⁴⁰ Chudinov A.P. "Политическая лингвистика".1. -7b.

chiqishida o‘z hissasini qo‘shadi. Diskurs atamasining asl lug‘aviy ma‘nosi lotin tilidan (discursus so‘zidan) kirib kelgan bo‘lib, “harakat“, “aylanish“, “suhbat“, “muloqot“ degan ma‘nolarni anglatadi. “Diskurs” lingvistik termin sifatida birinchi marta 1952-yilda amerikalik olim Z. Harrisning “Discourse analysis” kitobida keltirilgan. Zamonaviy diskurs nazariyasining mustaqil fan sohasi sifatida shakllanishini asosan XX asrning 60-yillari o‘rtalariga to‘g‘ri keladi. Ushbu davr olimlarining tilni ajralmas aloqa vositasi deb hisoblash istagi matnlarni o‘rganishda namoyon bo‘lgan. Tilshunoslik asta-sekin shakliy, formal- funksional doiradan chiqib, tilni mazmuniy, yaxlit, izchil o‘rganishi asnosida diskurs atamasi ham faol qo‘llanila boshlandi. XX asrning 90-yillari o‘rtalariga kelib ushbu yo‘nalishda bir qator diqqatga sazovor ishlar paydo bo‘ldi (Altunyan, Proskuryakov, E. Sheygal, V.Deyk kabi olimlar)⁴¹. Aynan mana shu tadqiqotlar siyosiy lingvistikaning keyingi taraqqiyotida katta o‘zgarishlarni olib keldi.

Taxlil va natijalar. Siyosiy xabarni etkazish eng qiyin masalalardan biri bo‘lishi mumkin, chunki u odatda turli xarakterlanadi. Siyosatchilarga o‘z maqsadlariga erishishga imkon beradigan o‘ziga xos usul va usullardan foydalanish orqali siyosiy xabarlar odamlarni o‘z mafkuralari va fikrlariga ishontiradi. Bu haqiqatan ham ushbu turni bildiradigan ba‘zi fikrlarni o‘rganish va o‘rganishga arziydigan tegishli yaqinlik stilistik vositadir. Tahlil nima uchun takrorlash siyosatchilarda asosiy usul sifatida qo‘llanilishiga oydinlik kiritadi.

Inklyuzivlikni takrorlash va tinglovchilar bilan umumiy mas‘uliyatni yaratish uchun nutq nafaqat takrorlash til uslubi uchun yaratilgan, balki u o‘ziga xos siyosiy maqsadlarga xizmat qilish uchun ham ishlatiladi. Siyosatchilar nutqida turli xil takrorlanishlarning ko‘pligi tilni muammosiz ishlatishi mumkinligini ko‘rsatadi⁴².

Endi faqat siyosiy ma‘ruzachi sifatida o‘zining uslubiy buyrug‘ini ko‘rsatish uchun emas, balki qo‘shimcha ravishda etkazish uchun manipulyatsiya qilinishi kerak uning siyosiy mafkuralari va qarashlari tomoshabinlarga bir zumda ta‘sir qilishi mumkin.

Trampning maqsadli auditoriyasini ishontirishning muhim usullaridan biri bu takrorlashdir.

Takrorlash ushbu jumladan tinglovchilarga bir lahzada hissiy ta‘sir ko‘rsatishi mumkin bo‘lgan she‘riy uslub yaratadi. Buni so‘nggi jumladan so‘ng darhol boshlangan iliq qarsaklarda ham ko‘rish mumkin. Bundan tashqari, har bir jumlada "Amerika" iborasini takrorlash orqali Tramp o‘zining tegishliligi va sodiqligini ko‘rsatishga harakat qiladi.

- Amerika va Amerika xalqiga.

Martin Lyuter King nutq sarlavhasini takrorlash yordamida takrorlashdan foydalanadi: “Mening orzuyim bor.” Bu takrorlash orqali u irqiy teng Amerika sifatida nimani tasavvur qilayotganini ko‘rsata oladi. U amerikaliklar odamlar teng yaratilgan, shuning uchun har bir kishi degan tushuncha orqali yashashlarini xohlaydi inson hamjihatlikda yashaydi.

Xulosa. Siyosiy diskurs siyosiy lingvistikada alohida o‘ringa ega tushuncha hisoblanadi. “Diskurs” va “mant”ning farqlovchi xususiyatlarini keltirish borasida fikrlar hamon munozarali hisoblanadi. Yuqoridagi fikrlar asosida yaxlit xulosa qilishimiz mumkinki siyosiy diskurs o‘z ichiga barcha siyosiy nutqiy harakatlarni qamrab oladi va stilistik vositalar ularning tasirchanligini yanada oshiradi, tinglovchi ongiga chuqurroq singishiga zamin yaratadi.

⁴¹ Howarth norval stavrakakis. Discourse theory and political analysis

⁴² Analysing political discourse. Theory and Practice. Paul Chilton

Adabiyotlar:

1. Чудинов А.П. Политическая лингвистика: Учеб. пособие / Москва. Изд-ва «Флинта», «Наука». 2006. –254 б.
2. Э.В.Будаев, М.Б. Ворошилова, Е.В. Дзюба, Н.А. Красильникова; отв. ред. А.П.Чудинов; Современная политическая лингвистика: учебное пособие / Урал. гос. пед. ун-т. — Екатеринбург, 2011. — 252 с.
3. Po‘latov, Sh.N., Rabindranat Tagorning Hindiston ilm-ma‘rifatga qo‘shgan xissasi.// “SCIENCE AND EDUCATION” Scientific journal Volume 1, Special issue 2020 136-144P
4. Analysing political discourse. Theory and Practice. Paul Chilton /
5. Howarth norval stavrakakis. Discourse theory and political analysis /
6. Mohigul Komilovna. Diskurs tushunchasi va unga lingvistik yondashuvlar/ Scientific progress Volume4 2023
7. Sadullaeva N., Sapaeva D. Analysis of Eponyms in the Terminology of Dermatovenerology //Annals of the Romanian Society for Cell Biology. – 2021. – С. 452-459.
8. Sadullaeva, N., & Bakhtiyorova, M. (2021). Reflection of Onomastic Principles in Naming. Annals of the Romanian Society for Cell Biology, 3001-3007.
9. Sadullaeva N., Burieva U. The Peculiarities of Incomplete Sentences in Modern English //Annals of the Romanian Society for Cell Biology. – 2021. – С. 3008-3020.
10. Sadullaeva S., Arustamyan Y., Sadullaeva N. Shifting the assessment paradigm from knowledge to skills: Implementation of new appraisal procedures in EFL classes in Uzbekistan //International Journal of Innovative Technology and Exploring Engineering. – 2019. – Т. 9. – №. 1. – С. 4943-4952.
11. Arustamyan, Y., Siddikova, Y., Sadullaeva, N., Solieva, M., & Khasanova, N. (2020). Assessment of Educational Process and its Organization. International Journal of Psychosocial Rehabilitation, 24(S1), 573-578.
12. Nilufar S., Elvira A. GENDER SPECIFICITY OF PEDAGOGICAL DISCOURSE //INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCES WITH HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS. – 2023. – Т. 3. – №. 08.05. – С. 187-190.
13. Gulnoza K., Sadullaeva N. LINGUISTIC FEATURES OF GLUTTONIC DISCOURSE.
14. Djafarova, Dildora, Yaxshiboyeva Nodira, and Abdullayeva Zulfiya. "Socio-Cultural Memory and Its Reflection In French Phraseology." Journal of Positive School Psychology (2022): 2883-2889.
15. Yaxshiboyeva, Nodira. "Reconstruction of coloristic expressions in erkin azam's" noise" and" pakana's love"." Конференции. 2021.
16. Ilhomovna, Djafarova Dildora, and Bobokalonov Odilshoh Ostonovich. "Interaction of Language Games in the Articulation of “Historical Memory” Within French and Uzbek Phraseology." American Journal of Language, Literacy and Learning in STEM Education (2993-2769) 2.1 (2024): 348-354.
17. Ilhomovna, Djafarova Dildora, Bobokalonov Odilshoh Ostonovich, and J. A. Yakubov. "Archaic Phraseological Units as Windows into “Historical Memory” in French and Uzbek Linguistic Traditions." American Journal of Public Diplomacy and International Studies (2993-2157) 2.1 (2024): 163-169.

18. Ilhomovna, Djafarova Dildora, Bobokalonov Odilshoh Ostonovich, and Yaxshiboyeva Nodira Ergashovna. "Contemporary Usage of Archaic Phraseological Units Expressing "Historical Memory" In Uzbek and French Languages." American Journal of Language, Literacy and Learning in STEM Education (2993-2769) 2.2 (2024): 371-377.
19. Ilhomovna, Djafarova Dildora. "Phraseological Units Expressing" Memory"/" Mémoire" in Linguistics and their Analysis through Texts." Best Journal of Innovation in Science, Research and Development 2.11 (2023): 490-492.
20. Яхшибоева, Нодира. "Таржима жараёнида маданиятлараро мулоқотнинг социолингвистик хусусиятлари." Академические исследования в современной науке 2.17 (2023): 165-169.
21. Иногамова, Ф. М., and Н. Э. Яхшибоева. "Фразеологик маънонинг конвенциаллиги." Academic research in educational sciences 3.5 (2022): 1176-1182.
22. Яхшибоева, Н. (2023). Туристический дискурс как один из особых видов институционального дискурса. International Bulletin of Applied Science and Technology, 3(6), 879-884.
23. Яхшибоева, Нодира. "The role of tourism terminology in french." O'ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI XABARLARI, 2023,[1/4] (2023)